

HUISBEZOEK

"Ik streef er altijd naar om in één jaar bij alle kinderen thuis te zijn geweest. De ouders zijn erg gastvrij. Het is heel verschillend waar je het met de ouders over hebt. Met sommige ouders kun je over alles praten, over henzelf, over hoe ze wonen of over hun kinderen. Soms krijg je alle fotoalbums te zien of een hele toer door het huis. Anderen willen alleen weten hoe het allemaal op school gaat."

Ouders als gastheer of gastvrouw: een nadere kennismaking in informele sfeer

Tijdens een huisbezoek vindt er een ontmoeting plaats van een lid van het team (meestal de groepsleraar/mentor) met de ouder(s) van een kind in de thuissituatie. Doorgaans is een nadere kennismaking tussen leraar/mentor en ouder(s) in een informele sfeer het doel van dit bezoek. Maar een dergelijk bezoek geeft eveneens indrukken van hoe het er thuis aan toe gaat en hoe er tegen school wordt aangekeken. Tot slot kunnen de ervaringen die zowel de ouders als de leraar/mentor met het kind hebben, worden uitgewisseld.

Het huisbezoek is een laagdrempelige manier om met ouders in gesprek te komen. Voor de leraar/mentor kan het huisbezoek ook een breder beeld opleveren van het kind, omdat het zich thuis anders kan gedragen dan op school. Daardoor begrijpt hij/zij het kind beter en kan er in de klas rekening mee houden. De kost gaat ook hier voor de baat uit, maar de ervaring leert dat een huisbezoek de investering loont. Huisbezoek levert een bijdrage aan het (groeierende) vertrouwen van de ouders in de school. Voor sommige ouders kan het huisbezoek de drempel naar de school, die soms als hoog wordt ervaren, helemaal wegnemen.

Als er een probleem is met het kind of als er zich anderszins een knelpunt voordoet, kan de school ervoor kiezen om naar aanleiding daarvan heel gericht op huisbezoek te gaan. Soms is huisbezoek dan nodig om in alle rust en 'op eigen terrein' met de ouders over het probleem te kunnen spreken.

Als ouders – om welke reden dan ook – niet graag buitenstaanders toelaten in hun huis of tot hun gezin, dan kan huisbezoek de beoogde kennismaking en uitwisseling eerder belemmeren dan bevorderen. Het gesprek kan dan (in eerste instantie) beter op school plaatsvinden. Heeft een schoolmaatschappelijk werker (of een contactouder uit de eigen omgeving) wel toegang tot de thuissituatie, dan kan deze – in goed overleg met de leraar/mentor – ook onderwerpen 'meenemen' die anders bij het huisbezoek aan de orde zouden komen.

"We maken dan een afspraak voor een bepaalde dag, waarbij ik direct aangeef dat de ouders die dag hun kind niet van school hoeven te halen, omdat ik zelf met het kind naar huis loop. De kinderen vinden het al heel erg leuk om uit te leggen hoe ik moet lopen of fietsen."

Uitvoering

Over het algemeen duurt het huisbezoek een half uur tot een uur. Hoewel het proeven van de huiselijke sfeer en het zien van het kind in de thuisomgeving van belang zijn, zijn er ook andere aandachtspunten. De opstelling, tevoren, van een lijstje met aandachtspunten kan ertoe bijdragen dat een huisbezoek optimale informatie en inzichten oplevert. Deze aandachtspunten kunnen voortkomen uit het intakegesprek (vragen die daar zijn blijven liggen of aspecten waarover het zinvol is nog even door te praten) of ze zijn opgesteld door de leraar/mentor of een voorbereidingsgroep. Een belangrijk onderdeel van het huisbezoek is de persoonlijke aandacht van de leraar/mentor voor het kind (samen boeken of foto's van het kind bekijken, zijn kamer bewonderen, belangstelling tonen voor hobby's, sportactiviteiten et cetera). Kinderen zijn meestal ontzettend trots dat hun leraar of mentor op bezoek komt, hoewel ze als ze wat ouder zijn dat in gedrag niet altijd zullen laten blijken.

Bij de uitvoering is het handig een aantal zaken voor ogen te houden:

- Maak een afspraak. Verduidelijk daarbij het doel of de bedoeling van het huisbezoek. Ga na of er zaken zijn die de ouders willen bespreken. Geef eventueel een aandachtspuntenlijstje mee, waaraan ouders hun aandachtspunten kunnen toevoegen. Overleg welk moment van de dag (na schooltijd, 's avonds) beiden goed uitkomt.
- Geef duidelijk aan met wie u graag zou willen spreken (vader en moeder, één van hen, andere verzorgers van het kind, al dan niet in het bijzijn van het kind).
- Het feitelijke huisbezoek: het is een informeel gesprek, waarin het aandachtspuntenlijstje als leidraad wordt gebruikt, zonder dat per se alle punten aan de orde hoeven te komen. Als ouders niet meteen zelf insteken op het welbevinden en de ontwikkeling van hun kind, praat dan eerst over de thuisomgeving en richt gaandeweg het gesprek het vizier op het kind (via hobby's et cetera) en het aandachtspuntenlijstje.
- Meld dat de ouders een kort schriftelijk verslag krijgen waarin eventuele afspraken zijn opgenomen.

Nadat het huisbezoek is geweest, zijn er nog enkele aandachtspunten van belang:

- Maak een kort verslag voor eigen gebruik (leerlingdossier).
- Selecteer de punten die voor anderen (collega-leraren, IB'er, taalcoördinator) zinvol zijn om te weten.
- Zorg ervoor dat de afspraken worden nagekomen.
- Is er eventuele nazorg, door de school of anderen, nodig vanuit de signaleringsfunctie die de school heeft?
- Zorg voor continuïteit: kom in het eerstvolgende contact even op het huisbezoek terug.

"Huisbezoeken werken alleen als je als school overtuigd bent van het nut, als je werkelijk moeite wilt doen om een band met de ouders te smeden en die te onderhouden. Je kunt niet vrijblijvend bij iemand langs gaan om even te kijken hoe de thuissituatie is. Daar prikken mensen doorheen. Dus als die overtuiging ontbreekt, moet je er als school niet aan beginnen."

Relatie tot de doelen van partnerschap

De nadruk ligt op de *pedagogische doelstelling*: elkaars opvoedsituatie en opvattingen over opvoeding leren kennen als basis voor afstemming. Afstemming betekent, heel basaal, dat je in elk geval weet wat er in het andere opvoedmilieu gebeurt om daar in je eigen milieu rekening mee te kunnen houden.

Een neveneffect van huisbezoek kan zijn dat het ouders stimuleert om ook zelf een bijdrage te leveren aan de realisering van de *organisatorische en democratische* doelstellingen. Bijvoorbeeld omdat ze willen meehelpen om in het klaslokaal een 'thuisgevoel' te creëren, omdat ze willen meedenken over hoe ze samen met de school het lezen van hun kinderen kunnen bevorderen, omdat ze mee willen helpen in de mediatheek, willen participeren in een ouderpanel of omdat ze willen meebeslissen over de schooltijden van de school.

Relatie tot andere vormen van wederzijdse betrokkenheid

	Meeleven		Meehelpen		Meedenken		Meebeslissen	
Ouders>kind als leerling	1	X	2	X	3	X	4	X
Ouders>groep/ klas of school	5	(X)	6	(X)	7	(X)	8	
School>ouders	9	X	10	(X)	11	(X)	(12)	

Vanuit het perspectief van de ouders kan het huisbezoek worden gezien als een mogelijkheid om in informele sfeer te praten over hun kind (cellen 1 en 3). Vanuit het perspectief van de school gezien is het huisbezoek een laagdrempelige manier om belangstelling te tonen voor het kind en zijn ouders in de thuissituatie. In eerste instantie gaat het om meeleven (cel 9). Als er van gedachten wordt gewisseld over hoe het met het kind thuis en op school gaat en wat anders, beter zou kunnen, gaat het ook om meedenken (cel 11). Soms geeft de leraar of mentor de ouders advies hoe zij zelf thuis hun kind kunnen helpen (cel 10).

Afhankelijk van de situatie en de gesprekspartners zelf kan ook aan de orde komen hoe ouders thuis hun kind kunnen helpen (voorlezen, spelen, huiswerk overhoren). Dan is cel 2 in het vizier. Als er met de ouders wordt gesproken over de wenselijkheid van een nader onderzoek, omdat er leer- of gedragsproblemen zijn met hun kind, dan gaat het om meedenken met en meebeslissen over hun kind (cellen 3 en 4; eventueel ook cel 11). Vaak zal dit niet aan de orde zijn in een eerste huisbezoek, maar bijvoorbeeld in een volgend bezoek.

Een wenselijk gevolg van het huisbezoek kan zijn dat ouders gemakkelijk(er) de weg naar school vinden en ook ouderavonden en/of vieringen gaan bezoeken (cel 5) of willen meehelpen aan een bepaalde activiteit (cel 6). Meedenken (cel 7, bijvoorbeeld in een ouderpanel, klankbordgroep of medezeggenschapsraad) is een activiteit die wellicht op termijn voor bepaalde ouders in het verschieft ligt.

Relatie tot het traject dat school en ouders samen doorlopen en tot andere instrumenten

Het huisbezoek is onderdeel van het hoofdtraject. Het kan worden gezien als aanvulling op het intakegesprek en het zou het eerste van een reeks vervolggesprekken kunnen zijn, waaronder met name de periodieke gesprekken over de ontwikkeling en de vorderingen van het kind. Daarom is het zinvol bij het huisbezoek even terug te komen op de punten die bij de intake aan de orde zijn geweest. Net zoals het in een vervolggesprek nadien zinvol is om even terug te komen op het huisbezoek. Bijvoorbeeld over een onderwerp dat aan bod kwam, de thee die speciaal was gezet of aan de hand van een kort verslag dat de ouders hebben ontvangen.

Huisbezoek kan ook onderdeel uitmaken van een serie activiteiten om ouders in te leiden in de school(cultuur). Tijdens het huisbezoek kunnen ouders worden gestimuleerd bij andere activiteiten voor ouders aanwezig te zijn, zoals werkjes of werkstukken van het eigen kind komen bekijken, op ouderavonden komen of deelnemen aan een workshop voor ouders. De vanzelfsprekendheid van het aanwezig zijn bij vervolggesprekken over de ontwikkeling en de vorderingen van hun kind kan nog eens worden benadrukt.

“Veel van de informatie die de leraar krijgt tijdens huisbezoek leidt tot een beter begrip van het kind. Tijdens het huisbezoek zie of hoor je dingen die je kunt koppelen aan wat je in de klas ziet. Daarbij hoor je niet alleen maar leuke en fijne dingen. Je komt ook wel eens problemen tegen, waarbij je kunt adviseren. Soms is het op te lossen en leidt het eveneens tot een verbetering in de klas. Soms kun je een deskundige inschakelen.”

Aan de slag met het huisbezoek

Als eenmaal in het teamoverleg is besloten om aan huisbezoek te gaan doen, kan een kleine voorbereidingsgroep aan de slag. In de voorbereidingsgroep zit iemand van de schoolleiding, van het team (onder-/bovenbouw), van de mentoren (onder-/bovenbouw).

Relevante vragen zijn:

- In welke groepen of klassen/bouwen willen we huisbezoek organiseren? En wie voeren dat uit?
- Gaan we op huisbezoek bij alle leerlingen of bij een beperkte groep leerlingen? En hoe motiveren we dat laatste?
- Communicatie: hoe wordt aan ouders bekend gemaakt dat de school aan huisbezoek gaat doen? Is aanpassing van bestaande documenten (schoolgids, ouderfolder) nodig?
- Hoe kondigen we het huisbezoek aan? En wat doen we als ouders je niet willen ontvangen?
- Werken we met een basisvragenlijst?
- Hoe zit het met de tijdsinvestering? Welke keuzes worden gemaakt? Mag de leraar/mentor dat zelf bepalen of hanteren we een standaard?
- Organiseren we verslaglegging: hoe, wat, voor wie? Wie moeten nog meer dit verslag krijgen in de school?
- Zorg ervoor dat gedane toezeggingen worden nagekomen.

Na de eerste paar huisbezoeken is het goed de ervaringen uit te wisselen. Misschien zijn er toch bepaalde onderwerpen die steeds terug komen bij de vragen van ouders en waar de school wat mee moet. Of moeten huisbezoeken met zijn tweeën worden afgelegd. Of zijn er leuke ervaringen die anderen weer op ideeën brengen. Kortom: het evalueren van

de huisbezoeken en eventueel bijstellen van ook dit instrument vraagt om een kritisch volgen van de ervaringen.

Samenvatting: wat zijn de goede dingen en wanneer doen we die goed?

De leraar/mentor krijgt door het huisbezoek een beter zicht op het kind en op de thuissituatie. Daardoor kan hij/zij in de klas beter rekening houden met en inspelen op (reacties van) het kind. De ouders krijgen door het huisbezoek het gevoel dat zij belangrijke gesprekspartners zijn voor de school, dat er naar hen wordt geluisterd. Ook krijgen ze een beter beeld van wat er speelt op school, mede omdat het stellen van vragen een natuurlijk proces is. Als het huisbezoek goed verloopt, zal er een vertrouwensband groeien tussen de school (leraar, mentor) en de ouders. Dit zal zijn vertaling krijgen in een betere informatie-uitwisseling over het kind en in een beter contact van de ouders (en het kind) met de school. Samengevat draagt huisbezoek dus bij aan enige afstemming tussen de twee opvoedingsmilieus, waarbij er van beide kanten sprake is van een 'winsituatie'.

Kritische succesfactoren zijn het laagdrempelige karakter en de wederzijdse bereidheid om op een informele manier in de thuissituatie met elkaar kennis te maken en te praten over het kind. Verder is het van belang dat in de vervolggesprekken op de besproken punten wordt voortgeborduurd.

Bronnen

Beek, S., A. van Rooijen & C. de Wit (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in basis- en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Q*Primair; 's-Hertogenbosch: KPC Groep

Rooijen, A. van (2007). *Pareltjes van Partnerschap. Goede praktijkvoorbeelden in het basis- en voortgezet onderwijs*. Den Haag: NKO